

KÖMÜR İŞÇİLERİNİN EN BÜYÜK GÜNÜ

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.
Pazartesi, 26 Mayıs 2014 07:31 -

Cephelerde ordularını düşman üzerine gönderen bir hükûmet, halkın aktif desteğini alamazsa savaşı kolay kolay kazanamayacağını bilir.

Kurtuluş Savaşı yıllarında Ankara Hükûmeti, halkın desteğini kazanmak için idarede, ekonomide ve diğer alanlarda çalışanlar lehine bazı reformlar yapmak zorunda olduğunun fark etti. Hatta Yunan ilerlemesinin yarattığı ve çok kritik bir dönem olan 1920 yazında, idarenin doğrudan doğruya halka verilmesi de Meclis'te dile getirilen çözümler arasındaydı. 1908'den beri Türk aydınlarını derinden etkileyen halkçılık akımı, Sovyet Devrimi'nin de etkisiyle Kurtuluş Savaşı Ankarasında doruk noktasındaydı.

1920'de Türkiye'yi yöneten asker, eşraf ve aydınların sözcüleri, yüzyıllardır halkın sömürüldüğünü, emekçilerin alınteriyle biriken servetlerin küçük bir azınlık tarafından tüketildiğini daha açık ve daha kuvvetle vurgulamaya başladılar. Eylül 1920'de Meclise sunulan Halkçılık Bildirisi de bu anlayışın eseri idi. Bu bildiri 20 Ocak 1921 Anayasası olarak olgunlaşacaktı. Egemenlik kayıtsız şartsız millette olacak, halk kendi kendini idare edecekti.

Emekçi halkın refahını iyileştirmek için alınan önlemlerden biri, Zonguldak ve Ereğli Kömür madenlerinde çalışanların durumuyla ilgilidir. O tarihlerde "Amele" deyince akla önce maden işçileri geliyordu. Bunların hem sayısı çoktu, hem de durumları çok perişandı. Yabancılar tarafından işletilen bu maden ocaklarında önemli miktarda kömür tozu birikmekteydi. Bunlar satılmalı ve elde edilen gelir işçilerin refahı için kullanılmalıydı.

İKTİSAT VEKİLİ KONUŞUYOR

Meclis'in en radikal mebuslarından İktisat Vekili Celal Bey (Bayar), kanun tasarısını Mecliste savunurken işçilerin aç ve çıplak olduğunu, bazılarının üzerinde gömlek bile bulunmadığını söyledi. İşçilerin kalacak yerleri, giyecekleri, yakacakları da yoktu. Kömür tozları ise bir işe yaramadan orada birikip duruyordu. Bunlar işçi kuruluşlarına verilirse hiç değilse işçiler ekmek parasını kurtarabilirlerdi. Madenleri güvence altına almak için de işçi hayatını bir düzene sokmak gerekirdi. Celal Bey, *"Angarya çalıştırma devam ediyor, yazdığımız emirlerin bir faydası olmuyor"* diye yakındı.

KÖMÜR İŞÇİLERİNİN EN BÜYÜK GÜNÜ

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.
Pazartesi, 26 Mayıs 2014 07:31 -

İktisat Vekili, kanunun bir an önce çıkarılmasını isterken, başka ülkelerden örnekler verdi. Oralarda iki tarafın da haklarının göz önünde tutulduğunu anlatıyor, aksi halde olabilecekleri 18 Nisan 1921 günü şöyle ifade ediyordu:

“Yalnız bir taraf düşünülür, bir taraf baskı altında tutulursa, yalnız bir tarafın hakkı korunursa, inanınız ki haksızlığa uğrayan taraf mutlaka öfkelenip coşar ve memleketin genel durumu zarar görür.”

2 Mayıs 1921 günü Meclis, İşçilere 1 Mayıs Armağanını sundu. Ereğli maden işçilerinin haklarını koruyan tasarının birinci görüşmesi bitti. Buna göre 18 yaşından küçük olanlar ocaklarda çalıştırılmayacaktı. İşçileri zorla çalıştırmak da yasaklanıyordu. Patron, işçi Yardımlaşma Sandığı'na yardım yapmak zorundaydı. İşçileri parasız tedavi ettirecek, sakatlananlara tazminat ödeyecek, çalışma süresi sekiz saatten fazla olamayacaktı. Ocakların yakınlarında işçi koğuşları ve hamamlar yapılacaktı. Söz alan mebuslar, işçilerin ne kadar kötü koşullarda çalıştırıldıklarını ve yabancı patronlar tarafından nasıl sömürüldüklerini anlattılar. Yasanın bütün ülkedeki işçileri kapsamaması istendi. Hükûmet, işçiler için yeni bir tasarı hazırlamakta olduğunu açıkladı.

İŞÇİLERİN EN BÜYÜK GÜNÜ

Zonguldak kömür havzası işçilerinin genel haklarıyla ilgili ve sekiz saatlik işgünü kanununun görüşülmesi, Sakarya boylarında kanın gövdeyi götürdüğü günlerde tamamlandı. Buna göre işçi taban gündeliği de belirleniyor, iş sağlığı ve eğitimi gibi konularda işverene bazı yükümlülükler getiriliyordu. Örneğin genç işçilerin eğitimi için gece okulları, işçiler için hamam, hastane, eczaneler açılacaktı.

Bir hükûmet emperyalizme ne kadar yakınsa emekçi halktan o kadar uzaktır. Halkın haklarını ne kadar koruyorsa emperyalizme de o kadar uzaktır. Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı yılları bunun en belirgin kanıtıdır.

Kanunun kabulü, 10 Eylül 1021, yani Sakarya Zaferinden üç gün öncedir.

KÖMÜR İŞÇİLERİNİN EN BÜYÜK GÜNÜ

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.
Pazartesi, 26 Mayıs 2014 07:31 -

İşçiler bu kanuna çok sevindiler. On binlerce işçi, Meclis Başkanlığına telgraf çekerek “Millî Hükümetin böyle zor zamanlarda vatan savunmasıyla uğraşırken bile işçilerin haklarını korumakta gösterdiği temiz yüreklilik ve şefkatten ötürü” teşekkür ettiler ve 10 Eylül gününü işçiler için en büyük gün saydıklarını bildirdiler.

Kaynaklar:

Zabıt Ceridesi, C. 10, s. 25, 32, 197, C. 12, s. 172; *Hâkimiyeti Milliye*, 3 Mayıs 1921, 11 Eylül 1921; *Düstur* 3/2, s. 130;
Mahmut Goloğlu,
Cumhuriyete Doğru,
1971, s. 204.